

O DOGODKIH NA CIPRU IN MALTI

Narodne manjšine in svetovna politika

Borba Grkov za svobodo - Nedeljsko ljudsko glasovanje na Malti

V mnogih vplivnih krogih zapada se širi mnenje, da gre doba nacionalizma polagoma v zaton. Namesto narodne ideje stopa čedalje bolj v ospredje misel socialne in gospodarske enakopravnosti. Nacionalizem bo v doglednem času romal med staro šaro in ljudje se bodo združevali brez ozira na jezik in narodnost samo še v skupno borbo za uresničenje tega ali onega pravičnejšega družabnega reda.

Kdor pa spremlja razvoj dogodkov v svetu, zlasti v Aziji in Afriki, mora spredvideti da je tako mišljenje povsem pristransko in netočno. Narodna samozavest je s toliko silo prodira v globine posebno arabskih in azijskih ljudstev, da se v najštevilnejših pokrajinah naše zemlje doba nacionalizma šele — pričenja.

Kolikega pomena je narodna misel v našem času, nam najočitneje dokazuje tudi primer grškega otoka Cipra v Sredozemskem morju.

Ta mala dežela, ki šteje le okoli pol milijona duš, povzroča Angležem najhujše preglavice in ogroža vso politiko zapadnih velelil v tem delu sveta.

NADŠKOF MAKARIOS

Grško prebivalstvo tega prelepega, a revnega otoka se pod vodstvom mladostnega in sposobnega pravoslavnega nadškofa Makariosa bori že leta z nepopustljivo odločnostjo za popolno narodno neodvisnost. Velika Britanija je uporabila vsa sredstva, s katerimi

lahko razpolaga moderna velesila, da bi pomirila in ukrotila ta narodič, a je bilo zaman.

Pomagala ji niso niti bogata izkustva njene stoletne diplomacije niti orožje njene policije in vojske.

Februarja 1950 je Makarios dal prirediti na Cipru ljudsko glasovanje, pri katerem se je od 224 tisoč volivcev izreklo kar 215 tisoč za priključitev otoka h Grčiji.

Angleži glasovanja seve niso priznali, a so ponujali zato grškemu prebivalstvu samoupravo pod britansko vrhovno oblastjo. Makarios je ponudbo odklonil in brez prestopa zahteval le eno: naj se ljudstvu brezpogojno prizna pravica, da popolnoma svobodno samo odloča o svoji usodi. Ker angleška vlada ni hotela tega sprejeti, je Makarios prenesel boj za samoodločbo Cipra v inozemstvo. Vzdignil se je ter začel potovati od države do države zapadnega sveta, obiskal je Ameriko in razširil svojo uspešno propagando tudi na dežele Azije in Afrike.

Največ vpliva je seveda imela njegova beseda v matični državi. Vse grške stranke in samo atensko vladno je moralno prisilil, da se je postavila brez vsakega pridržka na stran ciprskih rojakov ter uradno branila njih zahteve v Londonu in tudi pred Organizacijo združenih narodov.

To je storila, čeprav si je bila v svesti, da utegne zaradi tega priti v težak spor s svojimi turškimi zavezniki iz Balkanskega sporazuma.

Narodne manjšine in Atlantska zveza

Na otok Ciper se je namreč pod nekdanjo turško oblastjo priselilo v teku stoletij toliko Turkov, da tvorijo danes eno petino tamkajšnjega prebivalstva. Ker menijo, da jim je še najboljše pod Angleži, so odločno nasprotni vključitvi v grško državo.

Turško ciprsko manjšino podpira seveda vsa turška javnost in tudi vlada v Ankari. Tako sta Grčija in Turčija, ki sta z Jugoslavijo združeni v Balkanskem sporazumu, zabredli zavoljo svojih narodnih manjšin v oster političen spor. Razjarjene množice so po ulicah grških mest demonstrirale proti Turčiji in napadale poslopja njenih konzulatov, nakar so turški nacionalisti odgovorili s težkimi protigrškimi izgredi v Carigradu, Smirni in drugih krajih. Izgredniki so razbijali in rušili grške trgovine in sežgali celo kako pravoslavno cerkev.

Toda vprašanje Cipra ni ogrozilo samo Balkanskega sporazuma ter naložilo Jugoslaviji da posreduje med sprtima zaveznikoma, temveč zblodilo tudi dobre odnose med Grčijo in Atlantsko zvezo, v kateri imajo vplivno

in vodilno besedo Angleži. Grčija je zaradi Cipra letos odpovedala udeležbo svoje vojne mornarice pri skupnih atlantskih orožnih vajah v Sredozemlju.

Manjšinsko vprašanje je, kakor vidimo, tako tehtno in važno, da spravlja v nevarnost celo vse načrte o enotni obrambi zapada pred komunizmom v tem delu Evrope.

Medtem nadaljuje nadškof Makarios z nezmanjšano odločnostjo borbo za samoodločbo svoje domačije. Po Cipru pokajo bombe, se množijo napadi na angleške policijske postaje in vojašnice in teče kri.

V najnovejšem času se pa zdi, da se bodo Angleži z Makariosom vendarle sporazumeli. London bo najbrž priznal Grkom pravico, da svobodno sklepajo o svoji bodočnosti, a preložil ljudsko glasovanje na poznejši čas. Do tedaj bo Ciper imel lastno vladno in lastno zakonodajno skupščino ter domala v vseh stvareh otoka sam odločal.

Mogočna Velika Britanija bo morala v bistvu kloniti pred neukrotljivo težnjo po svobodi, ki preveva narodič ciprskih Grkov.

DVA OTOKA

Eno najvažnejših angleških oporišč v Sredozemskem morju je poleg Cipra tudi otok Malta, ki leži južno od Sicilije. Angeži drže Malto pod svojo oblastjo od l. 1800, to je več kot poldrugo stoletje. Ta skalnati in nerodovitni otok, ki ga obiskujejo pogosti viharji, je za Angleže kljub temu dragocen, ker obvladuje kot nezavzetna trdnjava osrčje Sredozemskega morja, po katerem gredo trgovske poti iz Velike Britanije skozi ožino Gibraltar in Sueški prekop v angleške posesti v Aziji in Afriki. Zato se tudi Britanci s toliko trdovratnostjo drže vsakega svojega oporišča v Sredozemlju.

Odkar je Sueški prekop padel pred kratkim v roke Egipta, je postal bližnji Ciper za Angleže še mnogo važnejši kot do sedaj in zaradi tega ga tudi tako krčevito branijo. Za časa Mussolinija je bila tudi Malta resno ogrožena. Vsi se še dobro spominjamo, kako so fašisti tedaj burno zahtevali, naj se otok vzame Angležem in priključi Italiji. Še danes ima skoro vsako italijansko mesto svoj »Trg Malta« ali »Ulico Malta«, ki nam kliče v spomin one čase.

Preteklo nedeljo je pa bilo na Malti ljudsko glasovanje, v katerem se je večina volivcev izrekla za to, da naj postane vse otočje sestavni del — Velike Britanije. Malta bo volila odslej svoje poslance v londonski parlament, imela pa poleg tega še lastno zakonodajno skupščino in svojo domačo vladno.

Kolika razlika med Ciprom in Malto! Grška narodna manjšina se hoče od Angležev odtrgati in priključiti Grčiji, malteško ljudstvo pa sili v še tesnejše zveze z Angleži.

Človeku, ki ne pozna razmer na Malti, se zdi vse skupaj naravnost nepojmljivo. Kako je mogoče — se bo marsikdo prijel za glavo — da se hoče italijansko prebivalstvo Malte kar spojiti z Angleži v eno državo?

ZASLUGA FAŠISTOV

Kdor hoče to stvar razumeti, mora najprej vedeti, da materin jezik Maltežanov ni italijansčina. Na otoku živi narod, ki govori svoj poseben jezik — malteščino — v kateri je le 20 do 30 odstotkov besed latinskega izvora. V malteščini slišiš molitve in pridige po cerkvah in v tem jeziku poučujejo otroke v ljudskih šolah. Italijansčina je za navadnega človeka nerazumljiva.

Res pa je, da se je znanje italijanskega jezika v teku stoletij močno razširilo med tamkajšnjimi izobraženci, med trgovci, obrtniki in duhovniki. Tako je bilo nekoč tudi v dalmatinskih mestih. V italijansčini so bile celo razprave na sodnijah in mladina je rada

NOVICE Z VSEGA SVETA

SMERNICE NIKITE HRUŠČEVA

V Moskvi zaseda 20. občni zbor komunistične stranke Sovjetske zveze, kateremu prisostvuje 1500 odposlancev iz vse države. Glavno poročilo je imel Hruščev, ki je v torek govoril nepretrgoma več ko 5 ur. Ker je pravi gospodar Sovjetske zveze komunistična stanka, so besede strankinega tajnika važne tudi za odnose med velesilami. Razen tega so v njih vsebovana obenem navodila za vse komunistične stranke na svetu, kar vpliva tudi na notranjo politiko številnih držav v Evropi in na drugih zemljinah.

Načela, ki jih je postavil Hruščev, so naslednja:

1. Komunizem bo zmagal v svetu brez uporabe orožja, zato lahko mirno živi poleg kapitalizma ter z njim v gotovih zadevah sodeluje.

2. Marx in Lenin sta učila, da so vojne nezogibne, ker se bo imperializem branil s silo vse dotlej, dokler ne propade. Hruščev pravi, da danes to več ne drži. Razmere v svetu so se spremenile: socialistične sile so se povsod že tako okrepile, da lahko vojno imperialistov preprečijo.

3. Napačno je tudi mišljenje, da se prehod iz kapitalizma v socialistični družbeni red lahko izvrši samo s pomočjo revolucij, meščanskih vojn in drugih nasilnih sredstev. Socializem se lahko uveljavi in zmaga tudi z mirnimi sredstvi demokracije in parlamentarizma.

Hruščev se torej zavzema v zunanji politiki za taktiko miroljubnosti. Isto priporočila komunistom tudi za notranjo politiko v njihovih deželah. Staro sovraštvo med komunisti in socialnimi demokrati naj bo pokopano! Treba se je pomiriti in skupno nastopati proti kapitalizmu. Ideološka borba se mora namreč z nezmanjšano silo nadaljevati. Med komunizmom in socializmom ter nasprotniki je idejna poravnava nemogoča. Boj bo trajal do končne zmage komunizma.

Težko si je zamisliti, kako naj bi kljub temu bilo mogoče med komunisti in protiniki prijateljsko sodelovanje.

DIEGO DE CASTRO

Bivši diplomatski predstavnik Italije pri ZVU g. De Castro je priobčil 15. t. m. v dnevniku La Stampa uvodnik, v katerem ugotavlja, da v Trstu nezadovoljnost noče popustiti: »V prestolnici niso še vsi razumeli, da tržaško vprašanje obstaja in da bo še mnogo let in morda za večne čase obstajalo«, in sicer zaradi nemogočih meja, ki so jih potegnili. Imeti je treba pogum ter povedati Tržačanom resnico.

O londonskem sporazumu so dejali, da je začasen, a to je neresnično. V Jugoslaviji so ga proglasili za reden zakon, medtem ko italijanski parlament sporazuma ni še potrdil. Iz tega sledi, da v notranjosti Italije nima nobene pravne veljave. Sporazum je po zakonu neizvedljiv, redna sodišča se ne morejo nanj ozirati.

Potrebno je, da rimski parlament londonsko pogodbo uzakoni, kakaj od današnjega stanja imajo Italijani v coni B veliko škodo. Nihče ne more o njih reči, ali so italijanski

ali jugoslovanski državljani ali pa celo ljudje brez državljanstva.

Pripominjamo, da imajo neprimerno večjo škodo Slovenci v coni A, saj zanje — kakor pravi sam De Castro — londonski sporazum *pravno sploh ne obstaja*, in to je najhujše, kar lahko doživi narodna manjšina, ki naj jo ravno ta sporazum — zaščiti.

MALTA

V nedeljo se je na Malti izjavilo za vključitev otoka v britansko državno skupnost 67 tisoč 607 volivcev, proti 20 tisoč 117. Velike množice so se pa glasovanja vzdrale. Ker je bilo v seznamih vpisanih 150.000 volivcev, trde italijanski listi, da je za Veliko Britanijo glasovala prav za prav manjšina prebivalstva.

To je res, toda pomisliti je treba, da ostanejo nepismene množice tudi pri ostalih volitvah lepo doma, ker jih politika sploh ne briga. Na ljudi, ki se za lastno usodo ne zanimajo, se pa v politiki navadno ni mogoče ozirati. V življenju odločijo vedno le zavodni in borbeni člani naroda.

Sedaj je odvisno od Angležev, ali bodo priznali glasovanje za moralno toliko veljavno, da vključijo ali ne vključijo Malto v svojo državo.

KANCLER RAAB OBIŠČE BEOGRAD

Maršal Tito je povabil avstrijskega načelnika vlade Julija Raaba na uradni obisk v Jugoslavijo. Raab je povabil sprejel in pojde v Beograd meseca aprila.

V razgovorih bodo skušali poglobiti prijateljstvo in sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo. Upamo, da bo potovanje koristilo tudi slovenski narodni manjšini na Koroškem.

VOLILNO POSOJILO

Komunistična stranka Italije se že resno pripravlja na volitve. Med drugim je za kritje stroškov razpisala posebno posojilo, h kateremu člani in prijatelji lahko prispevajo z najmanj 1500 lirami. V proglasu je rečeno, da bo stranka vrnila denar »po dobljeni zmagi«.

TO JE PA DRUŽINA!

V kraju Salò ob Gardskem jezeru živi 67-letni, drugič poročeni občinski uradnik Anton Quaranta, ki je pred kratkim nesel h krstu svojega triindvajsetega sinčka. Ko so ga vprašali, kako je mogel zrediti toliko otrok, je rekel: »Gor so prišli z mineštro in kruhom, meso so videli le ob velikih praznikih.« — Večina jih živi še pri očetu in vsi so zdravi in zadovoljni.

PRIKUPEN PRIZOR

Ko se je predsednik Eisenhower vrnil ozdravljen na svoje kmečko posestvo, so mu vzradoščeni sosedje poklonili traktor, v katerega so bili vdrali radio, ki napoveduje poljedelcem tržne cene, električni vžigalnik za cigare in druge posebnosti. Predsednik se je zahvalil. »Zdaj pa pogledjte!« je pristavil in pritisknil na trobilo svojega avtomobila, ki je začelo mukati kot prava krava. Najlepše pa je, da so na Eisenhowerjev »mu-mu!« pritekale iz vseh hlevov krave in se prijazno drenjale okoli poglavarja države.

DIVJANJE ZIME

Huda zima ni še popustila. V srednji in južni Italiji je zapadlo toliko snega, da ga ne morejo spraviti s cest. Mnoga naselja v Apeninih so še vedno odrezana od sveta. Na pomoč je prihitelo 10 »letečih vagonov« ameriškega letalstva, ki so pripeljali 51 tisoč kg živeža, zdravil in odej za prvo pomoč. Število »letečih vagonov« je doslej naraslo na 65. Računajo, da je v letošnji zimi v Italiji zmrznilo najmanj 50 oseb, številne reke in jezera so poledenela, šole pa so v glavnem zaprte. V mnogih pokrajinah manjkata voda in elektrika. V gorskih predelih so črede lačnih volkov udrle celo v vasi.

Hud mraz je tudi po vsej Sloveniji. V Postojni je bilo preteklo sredo 29° pod ničlo, v Ljubljani in Mariboru pa 21°. V Makedoniji se je vreme nekoliko zboljšalo, potem ko je prejšnji teden našlo smrt pod plazovi nad 100 oseb. V enem samem dnevu je 250 družin zapustilo ogrožene vasi ter se preselilo v bolj varne kraje. V Bosni je bil v sredo povrhu močan potres.

PAPEŽEVA PRIPOROČILA

Ob začetku letošnjega posta je Pij XII. nagovoril v Vatikanu župnike in propovednike rimskih cerkva.

»Ljubite se« — je dejal — »predvsem med vami samimi. Ta medsebojna ljubezen vas bo obvarovala ne le vsakega nekorektnega dejanja, temveč celo vsake nevljudne besede in sleherne zavestne hudobne misli. Ljubite se med sabo, prav posebno pa ljubite one, ki so izročeni vaši skrbi.«

Kako lepo bi bilo, ko bi se teh papeževih nasvetov držali tudi v naših krajih vsi oni, ki se jih tiče. Kako bi s tem koristili svojemu ubogemu narodu!

LEP IZUM

V Njujorku so postavili na prodaj nov pisalni stroj, ki ima tole posebnost. Ko ndarjaš po tipkah, stroj prevaja tvoje besede talkoj na tuje jezike.

V DIM

Goričani so precej strastni kadilci. Lansko leto so popuhali v zrak 540 kvintalov tobaka in zavrgli zanj nad pol milijarde lir. To se pravi, da pride na vsako osebo, tudi na novorojenčka in staro mater, povprečno 1000 lir mesečno. Dognali so obenem, da potrošnja tobaka počasi, a stalno — narašča.

PAMETEN PREDLOG

V Italiji je zadnja leta vedno manj porok. Važen vzrok je tudi v tem, da zaročencem primanjkujejo sredstva. V vsej državi pol milijona ljudi le zaradi tega odlašajo poroko.

Že v samem Trstu jih je okrog tri tisoč takih. Zato je padel predlog, naj bi se ustanovil poseben državni sklad, iz katerega bi dajali novoporočencem dolgoročno posojila na nizke obresti. — Pametno!

SMRT ZNANEGA ŠOLNIKA

Prejšnji teden je v Rihemberku ali Braniku umrl v starosti 76 let dr. Josip Pavlin. Pokojnik je bil doma iz Štandreža in dolgo let poučeval matematiko in fiziko v Gorici, Tolminu in po Italiji. Več časa je bil tudi deželni šolski nadzornik za Goriško. Po vojni se je umaknil na svoje posestvo v Branik. Družini naše iskreno sožalje!

Besedo ima prof. Romano!

Rimski dnevnik Il Tempo je 9. t. m. priobčil na prvi strani dolg članek o razmerah na Tržaškem pod kričečim naslovom: »Slovenski duhovniki v borbi proti Italijanom«.

V njem pripoveduje med drugim o nekem spopadu, ki se je odigral v zakristiji župnijske cerkve na Opčinah 4. oktobra med takojšnjim italijanskim in nekim slovenskim duhovnikom. Šlo je za to, kakšne barve naj bo mašniško oblačilo na dan sv. Frančiška. Italijan je trdil, da mora biti belo, kakor je ukazal škof Santin, Slovenec pa, da mora biti zeleno. Zaradi tega se je vnelo »v zakristiji prerekanje in slovenski duhovnik je napadel italijanskega s pestmi in brcami.«

»O tem dogodku« — pojasnjuje dopisnik Ettore Della Giovanna — »mi je pripovedoval profesor Romano, tajnik demokristjanske zveze v Trstu, ki je ena najbolj vidnih osebnosti v političnem življenju mesta, mlad mož, čigar treznost zelo cenijo tudi njegovi nasprotniki.« Prof. Romano — nadaljuje Della Giovanna — se je pritoževal nad politično zagrizenostjo slovenske duhovščine, katero je označil kot »divje nacionalistično«. To se pravi »naklonjeno Jugoslaviji«. Prof. Romano — dodaja dopisnik — mi je pravil, kako slovenski duhovniki pogostoma grozijo italijanskim, da jih bodo pretepli.«

Ker se rimski dnevnik v svojem članku sklicuje na izjave najvišjega predstavnika vladajoče Italijanske kršč. demokracije na našem ozemlju, smo zadevo preiskali in ugotovili, da je zgodba o kregu in pretepu v openski zakristiji navadna laž in prostaška izmišljotina.

Odkar je izšel obrekovalni članek, je že preteklo 7 dni, a prof. Redento Romano še zmerom molči ter s tem vsaj na videz potrjuje, da je vse, kar o njem piše Il Tempo, gola resnica.

Ker smatramo g. Romana za poštenega in krščanskega človeka, sodimo, da je njegov molk moralno nedopusten. Njegova dolžnost je, da se čimprej izjasni: izjaviti mora, ali da si je g. Della Giovanna vse obrekovalne besede zoper slovensko duhovščino izmislil, ali pa svoje trditve dokazati. Pove naj, kdaj in kje so naši duhovniki grozili italijanskim z batinami. Naj pride na dan z imeni! Kar se tiče pretepanja in brcanja med duhovniki na Opčinah, je seve vsak dokaz nemogoč, ker se je dogodek odigral le v domišljiji zmedenca ali lažnika. Tu je na mestu samo javno opravičilo!

Najhujše od vsega je pa molk, ker bi z njim g. Romano zavestno dopustil, da se pred najširšo javnostjo Italije blatita čast in dobro ime vse slovenske duhovščine našega ozemlja. Če ima krščanska morala pri nas še količkaj veljave, mora torej g. Romano čimprej spregovoriti. Sicer bodo morali naši ljudje gledati v tukajšnji Krščanski demokraciji najzakleto sovražnico slovenskih katolikov ter se po tem ravnati.

ZVEZDOGLEDI

V Ameriki in Evropi je nad 100 tisoč oseb uradno prijavilo, da so po poklicu astrologi ali zvezdogledi. Svoj kruh si služijo s tem, da prerokujejo bližnjemu bodočnost iz lege zvezd. Ljudje jim verjamejo, saj so zvezdogledi priglasili lani okoli 960 milijonov lir dohodkov.

NOVICE

TRGOVINA S SUŽNJI

V svetu se na žalost še dandanašnji dogaja, da se človeška bitja z neumrjočo dušo prodajajo in kupujejo, kot bi bila vprežna živala.

O tej sramoti naših dni je že 1. 1953 priobčila holandska novinarka Schenk knjigo, ki je dvignila mnogo prahu na zapadu. »Vsak dan« — je napisala — »prodajo približno sto ljudi kot sužnje. Dolge vrste moških in žensk, uklenjenih v verige, korakajo tedne in tedne skozi puščave do velikih središč severno od afriškega jezera Čad, kjer jih natovorijo na motorne vozove ter odpeljejo proti pristaniščem Rdečega morja in od tod v Saudsko Arabijo in Jemen.«

Novinarki niso hoteli verjeti. Sedaj je pa uradna francoska komisija, ki je imela nalogo, da stvar preišče, ugotovila, da je Greta Schenk pisala resnico.

Komisiji so zelo koristile izjave nekega mladega črnca, kateremu se je posrečilo ubežati svojemu gospodarju ter ga zatožiti oblastvom. »V njegovi službi« — je dejal — »nas je bilo 40 sužnjev. Z mano ni bil surov, a je bil sicer zelo trd. Nekega dne je enega izmed nas ubil z železnim drogom, ker je skušal ubežati.«

Tržišča s sužnji — je ugotovila komisija — se nahajajo v vseh večjih mestih Arabskega polotoka. Dekle izpod 15 let stane od 150 do 700 tisoč lir, moški nekoliko manj.

Ljudi lovijo izvečine tako, da jih vabijo na romanje v sveto mesto Meko, ki bi ga vsak mohamedanski vernik moral vsaj enkrat v življenju obiskati. Ko so romarji zapustili svoje vasi, jih pa brezsrčni trgovci uklenejo v verige, spremene v sužnje in prodajo.

Zločinska zadeva bo prišla pred Organizacijo združenih narodov.

PRIPRAVLJEN KROMPIR

V Ameriki prodajajo sedaj gospodinjam tudi krompir, ki je že olupljen in opran ter lepo zavrt v celofan. Sprendaj je prilepljen listek, na katerem je zapisana vrsta krompirja in ali je dober za v solato, za praženje ali za kašo. Novi način prodaje se je zelo obnesel.

Narodne manjšine in svetovna politika

Nadaljevanje s 1. strani

poslušala italijanska predavanja na malteški univerzi.

Vse to ni Angležev dolgo časa prav nič notilo. Mirno so gledali, kako se vpliv italijanske omike in italijanskega jezika širita po Malti. Ker je bila malteščina nerazvita, se jim je zdelo naravno, da segajo izobraženci po kulturi sosedne Italije.

Prav korenito se je pa spremenil položaj, ko je fašizem začel bučno propagando za priključitev Malte Italiji. Angležem se je zadelo, da je širjenje italijanščine zanje politično nevarno ter so začeli zato borbo proti laškemu vplivu.

Leta 1932 so odredili, da se v osnovnih

ŽRTVE MRAZA

Radio sporoča, da je v Evropi to zimo umrlo doslej od mraza 525 oseb.

NOVA PRESTOLNICA

Novi predsednik Brazilije Kubiček je predložil parlamentu načrt za zgraditev nove prestolnice. Doslej je bilo glavno mesto Rio de Janeiro, ki šteje 2 in pol milijona prebivalcev, a leži ob robu države. Nova prestolnica naj bi stala v osrčju republike, kjer se začneja pragozd. Z deli bodo pričeli že 1. 1957, imena za glavno mesto pa niso še izbrali.

RUSKI POTNIKI

Iz Sovjetske zveze si je prišlo ogledat Italijo nad sto gostov, med njimi večinoma delavci in nekateri pisatelji. Najprej so bili pri olimpijskih igrah v Cortini, nato so šli v Benetke in od tod v Rim, kjer so najbolj občudovali znamenitosti v Vatikanu. To je prvi obisk na podlagi dogovora o kulturnih izmenjavah med obema državama. Prava novost! Od boljševiške revolucije v l. 1917 navadni sovjetski državljani niso mogli potovati v tujino, kamor so prihajale samo uradne osebe v spremstvu detektivov. Hruščev je tudi to Stalinovo strogost odpravil.

Poleti pojdejo pa italijanski potniki v Moskvo.

IZJEMA MED ŽENSKAMI

Odkar stoji svet, so ženske raje mlajše, kot so v resnici, in če treba kako leto utzjijo. Gospa Longo iz Katani je pa bila ponosna na to, da je stara. Da bi veljala za se starejšo, je prilepila svojo fotografijo na izkaznico pokojne 90-letne sestre. Ko je pred kratkim umrla, so časniki pisali, da je dosegla 104 leta. Zdaj je pa prišla na dan sleparija in da je gospa Longo imela v resnici le 75 let.

REVOLUCIJA V TISKU

V Ameriki so že v rabi posebni stroji, pri katerih ni treba, da bi stavci prepisovali članke s pritiskanjem na tipke. Uredniki kar narekujejo v nekak telefon, ki sproži čudovito napravo, iz katere se sproti izlivajo črke in se postavljajo same v vrste.

Še bolj zamotan je stroj »scangraver«, s katerim pošiljajo slike brezžično v daljave. S pomočjo elektronk prenašajo fotografije z ene plošče po zraku na drugo. Kar se dogodi v Londonu, imajo že čez eno uro naslikano v ameriških dnevnikih. Prava revolucija!

šolah morajo otroci poučevati v malteščini: šele ko se dobro nauče materinščine, se lahko učenci seznanijo s tujimi jeziki.

Leta 1934 so Angleži proglasili malteščino za uradni jezik na sodnihih.

Obenem so še s številnimi drugimi sredstvi in načini vzbujali in krepili v prebivalstvu malteško narodno zavest in razvijali v njem težnjo po neodvisnosti od italijanske kulture.

Uspeh te več ko dvajsetletne angleške politike se je pokazal v nedeljo, ko je večina volivcev glasovala za vključitev otoka v britansko državno enotnost.

Kakor za mnoge druge reči tako se mora Italija tudi za to zahvaliti — fašizmu!

Dopisi v Tržaškega

OPČINE

Pred nekaj meseci so ob bazoviški cesti na Opčinah začeli graditi veliko poslopje, v katero se bosta vselila tukajšnja industrijska strokovna tečaja. Čas je bil, da so se oblastva odločila za to delo, saj je današnje stanje v obeh šolah nevzdržno. Dijaki se morajo stiskati v tesnih in maloštevilnih prostorih, kar seveda kvarno vpliva na pouk in vzgojo. Upamo, da bo poslopje do prihodnjega šolskega leta dokončano.

Že večkrat smo v listu poudarili, da bi morala občinska uprava primerno urediti prostor pred pokopališčem. Predlagali smo, naj se iz te gmajne naredi lep trg, na katerem bodo lahko pristajali avtomobili in druga vozila, katerih lastniki obiskujejo naše pokopališče. Obče je znano, da je ta prostor postal v zadnjih časih javna smetišnica, kar prav gotovo ne dela časti našemu sicer divnemu predmestju. Če se ne motimo, je zemljišče deloma last zasebnikov, deloma pa občinsko, vendar smo mnjenja, da bi občina morala zasebni del zemljišča odkupiti ter nato celotni prostor spremeniti v sodoben trg.

Tudi cesta mimo pokopališča je še vedno v obupnem stanju in je zares že skrajni čas, da jo asfaltirajo. Te dni je tu mnogo snega in se nihče ne zveni, da bi ga odstranili. Naše občinske svetovalce ponovno prosimo, naj se končno resno lotijo teh vprašanj in po možnosti poskrbe, da se zadovoljivo rešijo.

V zadnjih tednih smo pri nas imeli zelo hud mraz. Toplotmer je kazal do 18 stopinj pod ničlo. Večina ljudi se je tiščala doma pri peči in v strahu poslušala, kako zunaj strahovito divja burja. Zapadlo je tudi precej snega, tako da so Opčine te dni kazale pravo sibirsko lice.

FERNETIČI

Po podpisu videmskega sporazuma iz preteklega leta se je skozi tukajšnji mednarodni blok razvil živahen osebni promet, ki čedalje bolj narašča. Ker so prometne zveze med Trstom in jugoslovanskim področjem nezadostne, gre večina ljudi najraje peš čez mejo. V nedeljah in praznikih sreča celo procesije ljudi, ki pogumno korakajo proti Opčinam ali Sežani. Da se tem ljudem prihrani zguba dragocenega časa, bi bilo nujno potrebno čimprej vzpostaviti boljše avtobusno zvezo med mestom in našo vasico, saj današnje število avtobusov nikakor ne zadostuje.

Domačini in številni potniki živo pogrešajo tudi telefonsko govorilnico. Menimo, da bi repentaborska občina morala čimprej ukreniti vse potrebno, da se to vprašanje zadovoljivo reši.

BORŠT

Kljub hudemu mrazu najdemo ljudi, ki se radi vozijo na vespi. V torek je odšel z doma tudi naš sovaščan 30-letni Edvard Kosmač. Cilj njegovega potovanja je bila Bazovica. Ko se je vračal, je vzel na vozilo tudi 24-letno Angelo Novač iz Hrpelja v Sloveniji ter 35-letnega Borštana Karla Marsiča. Ko je Kosmač privozil do prvega velikega ovinka, je zgubil oblast nad vozilom, zašel s ceste ter se prevrnil ob njenem robu. Vsi trije so padli na tla. Marsič je

ostal nepoškodovan, Kosmač in Novakovo so pa morali odpeljati v bolnico. Kosmačevo stanje je zaradi pretresa možganov in številnih ujarcev na glavi zelo resno, medtem ko bo Novakova okrevala v enem tednu.

Ponesrečenec vroče želimo, da bi kmalu ozdravel.

SV. IVAN

Nekateri primerjajo letošnjo zimo z ono iz leta 1929. Starejši ljudje pravijo, da je bil takrat hujši mraz in da je tedaj burja odkrila kar dve hiši. Kar neprijetno pa nam je, če pomislimo, da se bomo morali še nadalje tiščati ob zakurjenih pečeh.

V ponedeljek, 13. t. m., nas je za vedno zapustila ga. Ivanka Klun, vdova Zajec. Pokojnica je dočakala častitljivo starost 80 let. Umrla je v glavni bolnici, kjer se je zadnje čase zdravila. Pogreb blage pokojnice je bil v torek popoldne. Udeležili so se ga sorodniki ter lepo število Svetoivančanov. Počivaj v miru skrbna mati in babica Ivanka! Hudo prizadetim svojem in zlasti g. Ivanu Zajcu izrekamo najgloblje sožalje.

VIŽOVLJE

Preteklo nedeljo je ena najstarejših vižovskih družin imela veliko in menda daleč naokrog edinstveno slavo. G. Tone Klarič in njegova soproga Karolina sta obhajala 60-letnico poroke. Domači fantje so jima postavili lep slavolok in na predvečer praznika prišli z godbo čestitat k izrednemu jubileju.

Cerkveni obred sta slavljenca opravila v mavhinski cerkvi, kjer sta si ponovno obljubila zvestobo do groba.

G. Klarič je značilen predstavnik našega Krasa. Bil je kmet, ribič in nad 30 let lovski čuvaj. Njegova gospa je doma iz Nove vasi pri Opatjem selu in je mati 12 otrok.

K lepemu jubileju iskreno čestitamo in jima želimo še mnogo srečnih ter blagoslovljenih let!

MEDJA VAS

Pretekli petek smo spremili k večnemu počitku g. Marijo Pernarčič, roj. Pahor. Pokojnica je nedavno tega nenadoma zbolela za hudo boleznijo ter se nekaj časa zdravila v tržaški bolnici. Ker pa se je njeno stanje vidno slabšalo, so jo v četrtek pripeljali domov, da bi na lastnem domu izdihnila svojo blago dušo.

Kljub slabemu vremenu, mrazu in izredno ostrim burji se je pogreba udeležila domala vsa vas. Naj bo splošno sočustvovanje ljudstva tolažba za težko prizadete sorodnike, katerim izrekamo najgloblje sožalje. Blaga pokojnica naj mirno počiva v domači zemlji.

NABREŽINA

Občinska podporná ustanova je v dneh najhujšega mraza, in sicer od pretekle sobote do naslednjega torka, vpeljala v Nabrežino. Sesljanu in Devinu posebne kuhinje za reveže in brezposelne. Razdelili so dnevno 150 kosil. Istočasno je ustanova poklonila 30 najrevnejšim občanarjem zavoje, ki so vsebovali sladkor, maslo, mezgo in druga živila.

To delovanje podporne ustanove so vsi ljudje toplo pozdravili.

Zgodovinska slička

Potemkinove vasi

V zgodovinske učbenike je prišlo dosti oseb samo zato, ker so izvršili kako edinstveno dejanje; čeprav za splošni zgodovinski razvoj ni imelo vrednosti.

Nekaj sličnega je tudi s »Potemkinovimi vasmic« in z njih povzročiteljem grofom Gregorijem Aleksandrovičem Potemkinom. Njegova pot navzgor se je začela l. 1756 za časa mogočne carice Katarine II. Mladi in zastavni praporščak ji je bil všeč in zato ga je na mah povišala v polkovnika. Imela ga je vedno v bližini in kaj kmalu je postal prva oseba na dvoru. Nad trideset let je bila njegova beseda najbolj veljavna v Rusiji. Takrat pa je bilo v Rusiji tako, kakor je še danes tam in marsikje drugod: kakor si hitro zlezel gor, tako hitro so te lahko tudi strmoglavili. Bistri Potemkin je to vedel. Treba je bilo nekaj pokazati, česar drugi niso zmogli. Pa si je Gregorij nekaj izmislil, da se je obdržal na oblasti.

Leta 1783 je prišel veliki polotok Krim z vso okolico pod Rusijo. Priliznjeni dvorjan in minister Potemkin je svoji vladarici venomer dokazoval, kakšne bogate pokrajine je priključil ruski državi. Dobil je celo naslov »krimski knez«.

Neko poletje sklene Katarina, da pojde obiskat ta »dragulj carske kronice«. Na potovanje je povabila tudi svojega zaveznika avstrijskega cesarja Jožefa II. Zdaj se je pa začel minister Gregor čehljati za ušesi. Dobro je vedel, da je na Krimu posebno po vojni vse opustošeno, le redki tatarski pastirji se potikajo z lačnimi čredami od kraja do kraja. Toda premeteni politik si jo brž izmislil. V naglici je dal zgraditi lesene vasi, na višinah daleč proč od cest velika mesta, a to je bilo le na umeten način postavljeno, približno tako, kot kulise na odru. Ko se je carsko spremstvo vozilo po lepih cestah — naslednji dan jih je že blato pokrilo — so prihajale skozi mogočne slavofoke množice vzklikajočega ljudstva z darovi za carico. Ta se je kar čudila številnim vasem in veselemu prebivalstvu, ni pa vedela, da je Potemkin nalašč za ta namen dal s kozaki prignati ljudi iz severnih pokrajin države.

Tako je s »Potemkinovimi vasmic« zviti mož rešil svojo čast in glavo. Podobne Potemkine najdeš še danes vsepovsod po svetu!

GLASBENA MATICA V TRSTU

priredi v ponedeljek, 20. t. m., ob 20.30
v dvorani na stadionu 1. maj, Vrdeška
cesta 7,

večer Chopinovih skladb

Igra pianist Freddy Došek iz Zagreba.

Vabila so na razpolago v Tržaški
knjigarni v ulici Sv. Frančiška 20 v so-
boto in ponedeljek, eno uro pred pri-
četkom koncerta pa pri blagajni dvo-
rane.

Dopisi iz Goriške

ZIMA IN ŠOLA NA GORIŠKEM

Zaradi ostrega mraza je Šolsko skrbništvo za tri dni ukinilo pouk v vseh šolah. V zadnji številki smo bili prisiljeni pozvati oblastva, naj poskrbe šolam v mestu dovolj drv, da bodo učilnice primerno tople. Discipliniran in uspešen pouk je mogoč le ob temperaturi 15 stopinj. Naše uredništvo je med tem časom prejelo tudi več dopisov iz dežele, v katerih se ljudstvo pritožuje, da so šole premalo segrete. Dopisniki poudarjajo, da so drva slaba, oziroma premalo suha. To velja tudi za drva v mestu. Kaj nam pomagajo vse poletne kolonije, ako sami ne storimo vsega, da pozimi obvarujemo mladi- no pred nevarnimi obolenji?

Pnovno pozivamo zato oblastva, naj za- devo zadovoljivo uredijo.

ŠTANDREŽ

Strojvodja brzega vlaka, ki je preteklo sredo ob petih popoldne drvel mimo Štandreža, je v poslednjem trenutku opazil, kako se je neznanec vrgel pod vlak. Brž je potegnil za zavoro, a bilo je prepozno. Izpod kol- les so potegnili 73-letnega sobnega slikarja Alfreda Tominea. Po Gorici je bil precej znan. Revež je obupal, ker mu je isti dan zjutraj umrla žena v bolnišnici pri »Rdeči hiši«.

IZ PODGORE

Že začeta pripravljalna dela, ki jih mora izvršiti goriška občina, preden se postavi mostiček čez Sočo, so bila zaradi hudega mraza ustavljena. Gradnjo mostička je na javni dražbi prevzelo neko podjetje iz Pa- dove. Stroškov bo okoli 20 milijonov. Jav- ljajo, da bo podjetje začelo z deli, brž ko se vreme zboljša.

Pretekli teden je vse Podgorce razvese- la otvoritev brzojavnega urada pri naši po- šti. Doslej smo morali na osrednjo goriško pošto, ako smo želeli komu brzojaviti.

OSLAVJE

Letošnji pust je bil kratek in tudi porok je bilo malo. Preteklo soboto sta si pred oltarjem podala roki za skupno dosmrtno življenje domačina posestnik Franc Miklus in tkalka v podgorski predilnici gđe. Irena Kreševic. Ker sta bila ženina cerkvena pev- ca, jima je zbor zapel v cerkvi nekaj Mari- jinih pesmi ter jima tako želel božje var- stvo v bodočem življenju. Da ženin in neve- sta stopata pogumno v novi stan, sta poka- zala že s tem, da sta šla k poroki v snegu in močnem vetru. Pravijo, da se vsaka dobra stvar začne s težavo. Naj bi bilo tako tudi pri novem paru, kateremu želimo v življe- nju mnogo božjega blagoslova.

IZ SOVODENJ

Tudi pri nas je bil v preteklem tednu hud mraz, na katerega nismo bili več vajeni. So- ča in Vipava sta ob bregovih precej zlede- nili. Razume se, da se v teh mrzlih dnehi držimo bolj doma in pri peči. Naša dekleta pa se kljub mrazu pridno učijo na gospo- diniskem tečaju, ker hočejo ob zaključku pokazati, kaj so se naučile. Tečaj obiskuje letos 18 deklet, nekaj jih je tudi iz Rupe in Podgore.

Prefektura je pretekli teden odobrila skle-

pe o plačah oskrbniku nove cerkvene ure in cerkovnikom v raznih duhovnijah sovo- denjske občine.

Okrajna komisija pri preturi v Gradiški je potrdila naše občinske volilne sezname. V njih je vpisanih 610 žensk in 684 moških, skupno 1294 volivcev.

IZ DOBERDOBA

Občinski upravi je prefektura podelila iz zimske pomoči 679.000 lir, da more plačati delavce, ki so zaposleni pri gradnji poštna- ga in namestitvenega urada.

Upamo, da bodo sedaj lahko končali novo prepotrebno javno poslopje.

Prav tako je prefektura nakazala naši ob- čini 492.000 lir za ureditev in popravilo ceste od Devetakov do Opatjega sela, ki je za ves goriški Kras velikega pomena.

Doberdobski občinarji smo se ob tej vesti močno razveselili in se zato zahvaljujemo prefekturi, da je omogočila rešitev obeh pre- važnih vprašanj. Naša občina pa potrebuje državne pomoči tudi za pogozdovanje, saj bomo drugače ostali brez gozdičev, ki jih naš že tako goli Kras krvavo potrebuje.

Naj ob tej priliki poudarimo tudi živo potrebo naših Jamelj po gradnji ljudske šole, o kateri se govori že leta in leta, a je doslej vse ostalo le pri besedah in obljubah. Šolskega leta bo kmalu konec in zato sodi- mo, da bo treba čimprej začeti z gradnjo. Drugače bo preteklo tudi prihodnje šolsko leto, ne da bi se naši ljudskošolski otroci mogli iz neprimernih zasebnih prostorov preseliti v prijetni šolski dom.

Pri srečanju so nam tudi vasice v Dolu, ki doslej še nimajo električne luči, čeprav že več desetletij moledujejo zanjo. Prosimo prefekturo, da izpregovori pri Selveg svojo vplivno in resno besedo, tako da končno iz- polni željo naših občinarjev. Nikakor ne moremo razumeti, kako je mogoče tako za- nemariti vasi, ki leže ob najvažnejši promet- ni žili Trst—Gorica.

Za predsednika občinskega podpornega odbora so v preteklem tednu izvolili g. Ro- mana Jarca. Po izvolitvi je novi odbor raz- pravljaj o seznamu občinskih revežev ter reševal prošnje ubogih in brezposelnih.

Županstvo poziva vse lastnike zemljišč v doberdobski občini, naj dvignejo na občin- skem uradu bone za nakup strupa zoper poljske miši. Kdor pa ima zemljišče izven občine, naj dvigne bone pri občinskem ura- du, kamor spadajo njegova zemljišča.

Z VRHA

Naša vasica postaja v zadnjem času kar znamenita in privlačna. V zadnjem dopisu smo poročali, da nameravata naša občina in vzhodnofurlanski vodovodni konzorcij zgraditi na Vrhu nabiralnik vode, iz kate- rega naj bi se odtekala voda v vsa naselja naše razsežne občine.

Danes pa obveščamo javnost, da so se tele- vizijski strokovnjaki odločili, da bodo zgra- dili na Sv. Mihaelu okrepevalec, ki naj omogoči boljše sprejemanje televizijskih od- dav v Gorici in po Furlaniji. Čujemo, da je gradbeni načrt že izgotovljen in da bodo v kratkem začeli z deli. Podoben televizijski

okrepčevalec bodo zgradili tudi nekje v za- padni Furlaniji.

Ob tej priliki naj izrazimo še veliko разо- čaranje, da poštna uprava tako malo ceni našo vas; saj nikakor ne upošteva potrebe po rednejšem in hitrejšem dostavljanju pošte.

Njeno stavko proti Vrhovcem bi laže ra- zumeti, če bi šlo pri tem za bogve kakšne stroške. Sodimo pa, da bi poštna uprava s prav majhnimi izdatki lahko ustregla naši zahtevi. Zakaj noče vestneje upoštevati po- treb delovnega ljudstva?

IZ DOLA

Razveselili smo se ob novici, da bo pot od Devetakov do meje pri Opatjem selu morda zares v kratkem času urejena, saj danes ta cesta ni prehodna niti za pešce, kaj še za motorna vozila. Ko jo popravijo, bo po njej vozil tudi jugoslovanski avtobus Komen—Kostanjevica—Opatje selo—Gorica.

Nezadovoljni pa smo, da naši pozivi na pristojna oblastva, da bi oskrbela naše va- sice z električno lučjo, niso doslej nič za- legli. In vendar smo mi skoro edini v gori- ški deželi, ki se moramo mučiti in si kvariti oči pri petrolejki!

IZ STRAŽIČ

Brž ko dovoli vreme, bodo v Stražicah zgradili še 18 novih stanovanj. Ministrstvo je že obvestilo ustanovo za zidanje ljudskih hiš, da so gradbeni načrti že odobreni. Sta- novanjska kriza, ki je v Gorici še vedno občutna, se bo s tem ukrepom zopet nekoliko omilila. Naj tudi ob tej priliki pozovemo oblastva, da se pri načrtih vsaj nekoliko spomnijo tudi slovenskih občin, zlasti še Do- berdoba, ki ga še vedno muči huda stano- vanjska kriza.

DOLENJE

Pred kratkim smo poročali, da bodo tudi v naši občini zgradili vodovod. Naj danes še dodamo, da je naša občina zaprosila de- želno upravo za posojilo poldruga milijona lir, s katerim bo izdelala načrt vodovoda. Vodo bodo črpali iz Idrije, in se bo ste- kala v vodni nabiralnik.

Vsi vaščani želimo, da bi oblastva zares pohitela z rešitvijo tega za nas življenjskega vprašanja. Bojimo se namreč, da bodo raz- ni uradi zadevo prepočasi reševali.

OBVEZNO CEPLJENJE PROTI SLINAVKI

Goriški prefekt je zaukazal, da se do kon- ca februarja mora cepiti proti slinavki vsa goveja živina v slovenskih občinah, v krmin- ski frakciji Plešivo in v nekaterih drugih naseljih (Dolenje—Skriljevo).

Cepivo bo prefektura dala brezplačno! Živinozdravniku ali njegovim pooblaščenim pomočnikom bodo lastniki živine morali plačati 100 lir od glave, a to le od živine, ki bo cepljena na določenem mestu in po oblastvenem načrtu. Drugače je cena višja.

BLOKI ZAČASNO UKINJENI

Preteklo soboto so Jugoslovani zaprli pre- hoda čez mejo v Jamljah in Uklancih, kate- rih so se posluževali dvolastniki in potniki s prepustnico. Zdi se, da bosta bloka za- prta do 31. marca. Zakaj se je to zgodilo, nam ni znano. Prizadeto prebivalstvo je zaradi tega zelo nezadovoljno in želi, da bloka po- novno in čimprej odpro.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Težko je najti v Evropi deželo, ki je bolj zanemarjena kot Beneška Slovenija. Svoj čas je bila krajina pod Matajurjem ponosna na svojo živinorejo, od katere so dobro živeli naši očetje.

Znani so bili tudi njeni lepi gozdovi, ki jih danes ni več. Pod vladavino Beneške republike je Beneška Slovenija uživala vsestransko upravo, gospodarsko, kulturno in sodno samoupravo; imela je le dolžnost braniti republiko pred zunanjimi sovražniki, kar je več stoletij vestno izpolnjevala.

PO GLASOVANJU LETA 1866

Odkar se je pa pri glasovanju skoro enoglasno odločila za liberalno Italijo, je naša dežela izgubila vso samoupravo, tudi občinsko, ki jo je pod Avstrijo uživala. Po letu 1866 ni liberalna državna uprava ničesar storila za njen kulturni in gospodarski dvig. Nasprotno! Beneškim Slovencem je vsilila popolnoma italijansko šolo, ki je deželo raznarodovala, kolikor je le mogla. In pri tem je ostalo do današnjih dni.

DEMOKRATSKA VLADA — NAJHUŠA RAZNARODOVALKA

V naši deželi je danes 3500 slovenskih otrok, ki ne znajo niti ene same italijanske besede, ko vstopijo v italijansko šolo. Slovenski otroci se zavestno in po premišljenem načrtu raznarodujejo v 72 italijanskih šolah. Da bi raznarodovanje šlo še hitreje in

bolj gotovo, vzdržuje v zadnjih letih država kar 50 otroških vrtcev za slovenske malčke. ceprav zelo dobro pozna od vsega kulturnega sveta priznano vzgojno načelo, da je prava, pametna in zdrava vzgoja mogoča le v materinem jeziku. Pri nas ni niti ene slovenske šole in niti enega samega slovenskega otroškega vrta.

Da bo kelih krivic poln, se je tudi Cerkev v zadnjih desetletjih spremenila v raznarodovalnico našega vernega ljudstva. S takim ravnanjem so videmska cerkvena oblastva zatajila temeljna katoliška načela in žalostno je, da so na to tiho pristala tudi najvišja cerkvena oblastva v Rimu. Slovenski duhovniki-domačini se nameščajo daleč v Furlaniji, med slovensko ljudstvo pa pošiljajo duhovnike, ki ne znajo niti ene same slovenske besede. Ako slučajno vprašate katkega cerkvenega ali posvetnega laškega nacionalista, zakaj to delajo, vam odgovorijo, da v Beneški Sloveniji Slovencev sploh ni. Tako si skušajo pač pomiriti vest.

Na drugi strani se pa isti gospodje bijejo po zobeh, ko sodnijsko preganjajo 57 beneških Slovencev, o katerih trde, da jih ni, in strupeno napadajo poštene slovenske duhovnike, katerim očitajo veleizdajstvo, češ da hočejo odcepiti našo deželo od Italije in jo združiti z Jugoslavijo. Popoln moralen in duhoven razkroj raznarodovalcev!

Mala Beneška Slovenija se pa v svoji

samoobrambi opira na neizpodkopljive temelje cerkvenega, naravnega in božjega prava.

Te vrstice smo danes napisali zato, ker še vedno upamo, da bodo poštenjaki na italijanski in furlanski strani spoznali greh raznarodovalcev ter končno našli pogumno odločnost, da napravijo konec njihovemu početju, ki sicer povzroča hudo trpljenje beneškim Slovencem, a prav tako nevarno izpodkopa temelje Cerkev in države.

ŽABNICE

V nedeljo, 5. t. m., so bile v Sappadi smučarske tekme v slalomu. Proga je bila dolga 120 km z višinsko razliko 350 m ter z 38 vrati. Tekem se je udeležil tudi smučarski klub »Sv. Višarje«, ki je po zaslugi Franca Pečarja iz Žabnic ter Bruna Krčivoja iz Trbiža odnesel pokal. Pečar je prevozil progo v 1' 12'', Krčivoj pa je prišel samo 6'' za njim. Zmagovalec je vozil s povprečno brzino 60 km na uro. Tekmovalcev je bilo 50. Fantoma iskreno čestitamo k lepemu uspehu ter jima želimo še mnogo zmag v lepem smučarskem športu!

UKVE

Mislili smo že, da bo letošnji pustni čas minil kar brez porok. No, pa se je vendar opogumila gdč. Marija Jank, ki je imela poroko na debeli četrtki v Beljaku ter tako rešila čast vasi. Vzela je trdnega posestnika iz Podklostra. Naši fantje iz domače vasi so ji za slovo na predvečer še lepo zapeli. Na novi življenjski poti ji želimo mnogo sreče!

BELI GRAD

ZAKLETI GRAD

Bilo je takole: ko je Amadej prišel pregledovat čete v Mogadiscio, prestolnico italijanske Somalije, je imel daljši, zaupen razgovor s poveljnikom generalom Pesentijem.

General je z vojaško odkritostjo raztolmačil obupni položaj, v katerem se nahajajo italijanske kolonije in vsa afriška vojska.

»Visokost«, je govoril vojak, »vidite, da je vse zgubljeno. Preostane nam le eno: da sklenete z Anglijo poseben mir in da napoveste vojno fašizmu. Le na ta način se lahko rešimo Italijo poraza in življenje tisočerin njenim sinovom. Visočanstvo, postavite se na čelo armadi, ki bo rešila domovino in krono!«

Princ je mirno poslušal. Težke misli so mu rojile po glavi, pred sabo je videl svojo usodo in propad države. V srcu je dal generalu prav, a svoje časti ni hotel za nobeno ceno pogaziti, pa naj ga tudi stre kolo nesrečne usode. Položil je poveljniku roke na ramo in mu z globokim pogledom v oči mirno odvrnil: »General, zasluživa, da naju oba ustrele. Vas, ki ste govorili in mene, ki sem vas poslušal!« Segla sta si v roke in odšla vsak na svojo postojanko.

ZADNJI BOJ NA AMBI

Britanske čete so se medtem dobro pripravile in se bližale od vseh strani abesinskim mejam. Dve armadi pod vojvodo Cunninghamom in generalom Plattom sta v začetku leta 1941 prodirali preko Somalije in iz Kenije v etijopsko višavje. Neprestano so

bobnele skozi džungle in puščave nepregledne vrste tankov in tovornikov, polnih vojaštva. Štirikratna je bila premoč dobro opremljenih britanskih čet nad italijanskimi. Te so se morale od vseh strani postopoma umikati; obroč je postajal vedno ožji. Pred velikimi jeklenimi tanki so Askari bežali in odmetavali puške. »Meso se ne more boriti proti železu«, so vpili v strahu in se umikali polni groze.

Ves južni del Abesinije je že bil v angleških rokah. Obkoljevali so jo začeli tudi od vzhoda.

Padla je Diredaui in vsa velika mesta ob obali. Visoka planota s prestolnico Adis Abebo se je znašla v kleščah. Angleški vrhovni poveljnik Cunningham je pozval podkralja Amadeja, naj se uda. Princ ni odgovoril. V skrajnem upanju je z letalom poslal v Rim nekega visokega častnika, da bi dosegel, naj vsaj po zraku pošljejo nekaj streliva za topove. Toda tudi ta poslednja prošnja ni imela uspeha. Pehota se je že borila le s puškami in brez podpore topništva. Tedaj je Amadej sklenil, da se z zadnjimi oddelki umakne iz prestolnice, da bi domačini zaradi obstreljevanja preveč ne trpeli. Prebil se je proti severu v Danhalijo. Tu se razteza skoraj puščavska pokrajina brez rastlinja in vode. Ob njenem zapadnem robu se pa dvigajo do tritisoč metrov visoke kopaste gore Ali Arube. Tod so strašne strmine in gladke skale iz črnkastega granita, ki ne dajo plezalcu nikjer opore. Vse je golo in pusto kot

pokrajina na mesecu. Na enega teh gorskih sklopov, z imenom Amba Alagi, se je Amadej Savojski, zadnji podkralj italijanske Etiopije, umaknil z ostanki svoje vojske. Tu se je začela poslednja žaloigra.

Ostanki Amadejeve vojaške kolone so se med smrtnim ognjem umikali na visoko planoto Amba Alagi. Tritisoč osemsto mož se je plazilo po strminah in se utrdilo na tritisoč metrov visoki gori. Tu so si obupani brambovci skopali rove in kaverne in razpostavili nekaj gorskih topov. Podkralj je imel svoj glavni stan kar pod vrhom gore v nekem šotoru na prostem. Gorski masiv je obkolila armada 40.000 Britancev in 30.000 Abesincev. Bila je to skoro dvajsetkratna premoč.

Zadnje borbe so se začele sredi aprila. Obkoljenci so se le korakoma umikali. Na malo ravnico vrh gore je v enem mesecu treščilo nad 35.000 bomb in granat. Po večkratnem peklenem obstreljevanju so Abesinci z noži v ustih naskočili jarke; saj ni več moglo biti žive duše v njih. Pa so naleteli na smrtno ranjene branilce, ki so z ročnimi granatami odbili napad. Z vrha je princ opazoval in vodil obrambo. Srce pa mu je krvavelo, ko je gledal, kako padajo zadnje žrtve. Ranjenim niso mogli pomagati; izkrvaveti so morali. Živim je pa primanjkovala voda in hrana.

PREDAJA

Na dvajseti dan napadov je Amadej zapisal v dnevnik: »Še nekaj ur takega pekla in od nas ne bo ostalo nič, razen nekaj belih kosti.« Naslednji dan je kot v zasmeh sprejel po radiu vest, da je princ Aimon Savojski postal »hrvatski kralj Tomislav«. Pribočniku Volpiniju je žalostno pripomnil: »Dovolj je teh kraljevih kron, ki jih ne daje ljudstvo!«

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Letošnji Prešernovi nagrajenci

Letošnje Prešernove nagrade je dobilo pet slovenskih umetnikov in znanstvenikov. S področja umetnosti so prejeli prvo nagrado akademik dr. Anton Sovre, dve drugi nagradi pa književnik dr. Ferdo Kozak in operna pevka Vilma Bukovec. S področja znanosti ni prve nagrade dobil nihče, dve drugi sta pa bili prisojeni akademiku dr. Jovanu Hadži in docentu ing. Alešu Strojniku.

Profesor za klasično jezikovno in ljubljanskem vseučilišču dr. Anton Sovre je znan po svojih številnih prevodih iz klasičnega leposlovja in modroslovja. Vse njegovo doseganje prevajalsko delo se odlikuje po pristnem doživetju izvirnika, bogastvu besednega izraza in lepoti slovenskega jezika. Za radi svoje doganjanje se vedno bolj bliža klasični preprostosti in veličini. Zlasti njegov zadnji prevod Platonove trilogije izpričuje mojstrstvo ter mu daje prvenstvo med sodobnimi slovenskimi prevajalci.

Za najvrednejše lanske slovenske književno delo je ocenjevalna komisija spoznala knjigo vojnih spominov »Popotoval sem v domovino«, ki jo je spisal Ferdo Kozak. V njej so opisani dogodki in usode, katere je pisatelj srečeval v vihri zadnje vojne.

Prvakinja ljubljanske Opere Vilma Bukovec je v svojem več kot desetletnem vzglednem delovanju na opernem odru razvila glasovno, glasbene in igralske sposobnosti do stopnje, ki je bila pri nas le redko dosežena. Do zdaj je ustvarila kakih trideset opernih vlog ter jim vdahnila vsestransko zrelo in pretehtano umetniško podobo. Nagrado je prejela predvsem zaradi letošnje stvaritve glavne vloge v Massenetovi operi Manon, ki ni bila le glasovno bleščača, temveč tudi igralsko prepričljiva, sveža in zanimiva.

Umetnica se je zadnja leta zelo lepo uveljavila tudi v tujini, zlasti v Franciji in Sovjetski zvezi. Vsa tuja kritika ji priznava izvrstne pevske in igralske odlike ter simpatičen odskri nastop.

Akademik dr. Jovan Hadži je prejel nagrado za dve lani objavljeni prirodoslovni razpravi, in sicer za Morfološki značaj pnevmatofora pri sifonoforah ter za Nadaljnja raziskovanja o ishiropsalidih (opiliones). Prvo delo pomeni važen doprinos za nadaljnjo izgradnjo prirodnega sistema na osnovi njegove teorije o knjdarijih, katere je naletela v mednarodnem svetu na živ odmev in priznanje.

Z drugo razpravo, t. j. z Nadaljnjim raziskovanjem o ishiropsalidih, je dr. Hadži prispeval nove podatke o že znanih vrstah naših in sosednjih ishiropsalidov, kritično razmotril še sporna vprašanja in orisal

zoogeografsko razporeditev tega rodu. Za Slovenijo je ugotovil 5 zanesljivih vrst, za vso Jugoslavijo 7. S to temeljito razpravo ni obogatil samo poznavanja živaštva našega kraja, temveč povečal ugled slovenske prirodoslovne znanosti v mednarodnem svetu.

Docent ing. Aleš Strojnik je v preteklem letu izdelal elektronski mikroskop na Elektrotehničnem oddelku Tehniške fakultete v Ljubljani. Z njegovo izdelavo je dokazal, da smo Slovenci sposobni zgraditi tudi tako zapleteno in natančno napravo, kakor je elektronski mikroskop. Strojnikov mikroskop ima tudi velik znanstveni pomen. V njem so uresničene mnoge nove znanstvene in tehnične zamisli ter izboljšave, ki so se praktično vse odlično obnesle. Tudi njegovo delo je v mednarodnem svetu silno dvignilo sloves slovenskih znanstvenih sposobnosti.

Dva od nagrajencev sta že stara znanca primorskih Slovencev.

Akademik dr. Hadži je bil med prvimi našimi znanstveniki, ki so se udeleževali pred prvo svetovno vojno na Zoološki postaji v Trstu. Upravičeno lahko sodimo, da je vprav njegov stik z Jadranskim morjem vzbudil v njem ljubezen do proučevanja morskega živalstva, s čimer se je proslavil v mednarodnem znanstvenem svetu.

Najbolj znana med našim ljudstvom pa je prvakinja ljubljanske Opere Vilma Bukovec, ki je po drugi svetovni vojni že večkrat nastopila na Tržaškem in pred kratkim tudi v Gorici. S svojim odličnim glasom in prikupnim nastopom si je popolnoma osvojila naše občinstvo, kateremu bo ostala v neizbrisnem spominu.

Jugoslovanska filmska delavca, snemalca Aleksa in režiser Mirmak, snemata sedaj snežne zamele, viharje, plazove in neurja v Trentski dolini. Nameravata posneti film Bela nevarnost. Delo bo prikazovalo boj ljudi z vremenskimi neizodami.

V drugi polovici januarja je Narodno gledališče v Sarajevu uprizorilo krstno predstavo drame Dogodek v mestu Gogi. Delo je spisal pokojni slovenski pisatelj Slavko Grum, ki je najvidnejši predstavnik slovenskega ekspresionizma v obdobju med obema vojnama. Lani so dramo uprizorili v Ljubljani in Celovcu (v nemščini), letos jo pa nameravajo postaviti na oder na Reki.

V Beogradu je izšla zanimiva knjiga Jugoslovanska skulptura 20. stoletja. Album vsebuje 155 posnetkov kiparskih del 53 jugoslovanskih umetnikov. Od slovenskih kiparjev so zastopani: Gangl, Berner, Dolinar, Zajc, Kos, Boris in Zdenko Kalin, Tone Kralj, Smerdu, Putrih, Tršar in Savinšek. Uvod je napisal znani umetnostni kritik Oto Bihalji-Merino. V njem pravi, da je z izdajo knjige imel samo namen pokazati, kaj so jugoslovanski kiparji v zadnjih 50 letih ustvarili in kaj so skozi svoja umetniška dela hoteli povedati.

SEMAFOR

KJE JE NAŠA KRI

Kdor zasleduje italijanski tisk, je gotovo postal pozoren na ime Danila Dolcija, arhitekta, pisatelja in skladatelja, ki je ustanovil v enem najbednejših zakotij Sicilije, v Partinicu, »Božjo vas«, naselbino za prevzgojo zaprlih otrok, med njimi tudi sirot po pobitih ali pozaprlih banditih. Te dni je njegovo ime v italijanski javnosti še bolj odjeknilo, ko je bil Danilo Dolci ob priliki neke delavske demonstracije aretiran pod obtožbo, da je žali organe javne varnosti. V njegovo obrambo so posegli pisatelji in javni delavci ter večina tiska. V ilustrirani reviji »Il Tempo« je na priliko pisatelj Curzio Malaparte napisal članek poln občudovanja do tega modernega apostola. Tako je razumljivo, da se je tisk začel zanimati tudi za preteklost tega svojevrstnega človeka. In ko prvo je ugotovil, da je Danilo Dolci doma iz Trsta.

Moderni socialni apostol iz — Trsta?

Da bi Trst rodil trgovce, prekupčevalce, pustolovce, komedijante, uradnike, komformiste — to že, Toda, da bi iz tega pridobitniškega kotla, odkoder bi človek pričakoval kvečjemu kakšnega novega voditelja poučadistov, izšel — apostol, dobrostoječi razumnik, ki pride v svojem idealizmu tako daleč, da zavzame lastno kariero, da bi se v daljni Siciliji posvetil prevzgoji modernih brezprizornikov?

Ko sem potem zvedel, da je Danilo Dolci sin slovenske matere, rojen v Sežani, mi je postal ta absurd malo bolj razumljiv. Križanje krvi, čeprav še zmerom v našo škodo — a vendar tisto križanje, brez katerega Trst skoraj ni dal človeka, ki bi se dvignil iz njegovega kramarskega povprečja. Ko je potreboval atentatorja na Franca Jožefa, se je moral za ta posel vzeti prav tako sin slovenske matere Oberdank. In ko je izšel iz Trsta njegov doslej največji pesnik, je moral biti to spet mešanec, človek, ki mu je »pripeljal v krvi šum moravskih gozdov« — Slataper. In ko je moral iti odtod v Sicilijo apostol, je moral biti to spet človek, ki se mu pretaka po žilah kri slovenske Kraševke.

SANJE LIRICNEGA PESNIKA

Lansko leto sta izšli v Sloveniji dve knjigi s skrajno problematiko, čeprav z dveh različnih nazorskih gledišč: vzgojno delo bivšega Vebrovskega učenca, danes marksista dr. Leona Zlebnika »Ljudje med seboj« in — pri celjski Mohorjevi družbi — prav tako vzgojno delo predvojnega in povojnega katoliškega znanstvenika dr. Antona Trstenjaka z naslovom »Med ljudmi«. Ker je Trstenjakova knjiga izšla leto pred Zlebnikovo, bi lirični pesnik Tone Pavček, ki obravnava obe deli v Ljudski pravici, vsekakor ne smel poslednji kar tako priznati »pionirske vloge«, vsaj kar se naslova tiče, ki je hote ali nehoti varijacija Trstenjakovega. Toda pogledjmo, kaj očita Pavček Trstenjakovi vzgojni knjigi (ki je — m'ogrede rečeno — izšla v 100.000 izvodih, ki so danes vsi razprodani): »Knjiga, ki je izšla v Mohorjevi družbi z dovoljenjem lavantinskega škofijskega ordinariata v Mariboru z letnico 1954, na las spominja na podobne knjige izpred vojne tako po načinu pisanja kakor po vsebini. Na primer: »odnosi žene do moža, kjer je žena postavljena samo za toploto domačega ognjišča, kjer ima sveto dolžnost, da možu napravi prijeten dom, da se žrtvuje za moža in zanj vse stori, odnosi med fantom in dekletom, poglavje o vzdržnosti itd.«

Da bi danes najboljši slovenski psiholog odkazal ženi vlogo žrtve, ki naj ves dan zamira za zapečkom ob pričakovanju moža, ki se junači po gostilnah? Tega sam Tone Pavček ne bo verjel, čeprav je tako namignil. Kar se pa tiče ideala, ki se mu zdi tako strahotno zastarelo — kakšno ženo pa bi si zamislil on? Zensko v škornjih, z bombo za pasom, ki bi postavila pred moža, ko se vrne utrujen z dela, namesto kosila Engelsov Antidühring? In kar se tiče poglavja o vzdržnosti — naj bi po mnenju tega liričnega pesnika moderni vzgojitelji predlagali obvezen nudizem od vrtca naprej?

POLIKARP

LISTI IN REVIEJE: „VERA IN DOM“

Prva številka novega letnika koroško-tržaškega družinskega časopisa »Vera in dom« se je predstavila s spremenjeno zunanjo in delno tudi notranjo podobo. Platnice krasijo risba Groharjevega »Sejalca«, ki simbolizira ravno tako namen revije kot bralce, katerim je vsaj na Koroškem, predvsem namenjena, to je: kmete.

Vsebinska je bolj razgibana in pestra kot lani, a kljub temu še vedno premočno aktualna in zanimiva glede na to, da je namenjena zlasti mladini. Tako n. pr. nima nič takega, kar bi moglo resnično zanimati in pritegniti mlade ljudi, razen uvozne povesti »Luč z gor« avstrijskega pisatelja J. Weiserja, ki se bo nadaljevala vse leto in ki je res prikupna. Seveda je le ponatis, ker je izšel slovenski prevod v samostojni knjigi že pred vojno v Ljubljani. Vseeno pa nastane vprašanje, če bi ne bilo bolje priobčevati izvrstne slovenske povesti iz naših dni. Drugi leposlovni prispevki največ je mladim tržaških avtorjev, katerih imena smo srečavali doslej v »Literarnih vajah« — so pa vsi začetniške narave in kar je hujše hudo otožni, da ne rečem pesimistični. Tak je n. pr. »Tomaž in njegova pravica« Draga Stoka. Odkod ta pesimizem v mladini? Izjema je »Malo življenje« Adele Spekonja in tudi nekaj pesmi je vedrejših. Ljubka je drugače še čisto začetniška »Že pada zar večernik« Darka Durčaka s Krasa.

Lep je sestavek — pesem v prozi — »Moja domovina« Jožeta Peterlina iz Trsta. V tem smislu si zamisljam vsebino vse revije — vedro, pogumno, obrnjeno v domovino in obravnavajočo resnične, stvarne, nesimentalne probleme. Sentimentalno je napisan tudi sestavek Pavla Slaparja

»Slovenec sem«, čeprav je zanimiv in aktualen. Nedvomno je v njem preveč pasivnosti in tudi pretiravanja. Majhni so tudi drugi narodi in vendar »jih nihče ne pohodi«. Islandcev je le 150.000, torej desetkrat manj kot Slovencev, in vendar imajo lastno državo, Luksemburg je tudi zelo majhen, Albancev ni niti toliko kot Slovencev, da ne omenjamo Izraela, Libanona in toliko drugih majhnih dežel. Mnogo več ni niti Svicarjev, Dancov, Norvežanov in Fincev. Večina teh narodov ima prav tako nezavarovane meje kot slovenska dežela. Zaradi tega se mi zdi neupravičen pisatelj pesimizem. Da Slovenci nismo preveč mehki, smo že tudi dokazali zadnjič, med drugo svetovno vojno in še večkrat prej, tudi sosedje, Italijani in Nemci, imajo o nas tak vtis. To, kar imenuje Slapar mehkost, ima čisto druge vzroke, ki so bolj gospodarskega in političnega značaja. Slaparjevo pisanje lahko vzbuja v ljudeh le malodušnost, ne pa poguma in odpornosti. Take probleme, kot se jih je lotil v svojem spisu, je treba obravnavati stvarno in jim iskati zgodovinske, sociološke, gospodarske, politične in psihološke korenine, ne pa sentimentalno govoriti o »slovenski« mehkoši. Znanstveno je dokazano, da Slovani niso enotno pleme (Slapar, upam, ni rasist) in zato ni mogoče govoriti pri njih o nekih skupnih lastnostih, ki bi bile značilne zanje kot pleme ali rasa. Lepe in globoke pa so Slaparjeve besede o potujčencih na Koroškem in Primorskem. To je problem, ki bi ga moral časopis še obdelovati.

V splošnem kaže revija krepko rasti in voljo do izpopolnitve.

B. K.

GOSPODARSTVO

KAPARJI NA TRTAH

Kaparje imenujemo tudi »ščitaste ušice«, ker so na hrbtu zavarovane s posebnim ščitom. Na trebušni strani ima kapar sesalke, s katerimi se pritrdi na podlago (les ali sad), iz katere srka sok. Ker nastopajo kaparji navadno v velikih množinah, s srkanjem soka zelo ošibijo podlago, včasih celo tako, da se kar posuši.

V naših krajih so kaparje najprej opazili na murvah, in sicer že pred mnogimi desetletji. Pozneje so se pojavili na oleandrih in drugih lepotičnih rastlinah, nato na sadnem drevju, posebno na slivah in češljah. Že pred leti pa so se pojavili tudi na trtah ob hišah, na latnikih. V zadnjem času pa jih dobimo tudi v vinogradih, kjer povzročajo hudo škodo.

Kaparjev je vse polno vrst. Za najbolj škodljiv se je v Evropi izkazal kapar S. Josè ali tako imenovana kalifornijska uš, ki se čedalje bolj širi. V večini držav je borba proti njemu obvezna. Na trtah pa se ta kapar zaenkrat ni še udomačil, zato imamo tu opraviti z manj trdoživimi vrstami.

V Italiji najdemo v trgovini vse polno sredstev proti kaparjem. Najbolj učinkovita so sredstva na podlagi amoniakalnih belih olj, kot sta »Coccidol« tovarne Caffaro in »Paramag« podjetja Amon v Bocnu. Učinkovita pa je tudi barijeva žveplena brozga, katero napravimo iz tiobara, ki ga izdeluje tovarna Montecatini.

Proti kaparju na trtah se borimo v zimskem času, najbolje februarja in marca meseca. Poškropiti bi bilo potrebno vso napadeno trto, to je še ne obrezano: vsa trta bi morala biti mokra, zato naj škropilnica ima prav dober razpršilnik, da prihranimo na škropivu, ki je drago.

Vinogradnikom svetujemo, naj dobro pregledajo trte. Če opazijo, da jih napada kapar, naj takoj ukreduje vse potrebno. Rožja ali obrezanih mladik ne smemo nositi domov, temveč jih moramo sežgati na mestu samem, ker bi drugače širile škodljivca.

NJIVE PREORJI IN POGNOJI

Kljub trenutno ostri zimi se pomlad naglo bliža, z njo pa preobilica najrazličnejših opravil. Zato skrbni, da še v zimskem času izvršiš vsa dela, ki jih moreš. Sem spada predvsem oranje in pognojevanje njiv, kamor bomo sadili krompir, sejali koroze in druge pomladne posevke.

Z zgodnjim oranjem in gnojenjem dvignemo rodovitnost zemlje. Vsak kmet ve, da mraz in zrak zemlji koristita, saj je pravočasno zrahljanje zemlje že samo po sebi neke vrste gnojenje. Če pa zemlji še posebej pognojimo, bodo gnojila do setve že toliko razpadla in se spremenila, da bo mlada setev imela takoj na razpolago potrebne hrane.

Zgodnje gnojenje je posebno važno pri hlevskem gnoju in nekaterih umetnih gnojilih. Hlevski gnoj mora v zemlji razpasti, ker le tako lahko dobro učinkuje. Nekatera umetna gnojila ne delujejo takoj, ko jih podgrebemo, ampak se v zemlji morajo spremeniti, razpasti v bolj enostavne snovi. Glavni taki umetni gnojili sta Thomasova žlindra in apneni dušik (calcioocianamide — črni prah).

Kdor torej hoče gnojiti svoje njive s hlevskim gnojem in enim izmed navedenih umetnih gnojil, naj to opravi zgodaj, pred setvijo. Druga umetna gnojila, kot so žveplenokisl amoniak (solfato ammonico), superfosfat (perfosfato) in kalijeva sol (sale potassico), lahko dodamo zemlji tudi ob sami setvi; silitre (nitrato soda, nitrato calcio, nitrato di potassa) pa lahko trosimo po njivi, ko so setve že izšle.

NE POZABI DETELJIŠČI

Če hočeš, da ti bo deteljišče dalo obilne košnje, ga ne smeš pozimi pozabiti. To velja za vsako deteljišče, posebno pa še za taka, ki so že začela pešati, a niso še taka, da bi jih morali preorati.

Obilne košnje boš dobil če boš sedaj deteljišče prevlekel z obteženo navadno brano, ki bo zarezala v rušo globoke brazdice. S tem bo brana izrula marsikateri plevel (tudi mah!), katerega skrbno spravi na kup in sežgi. V brazdice pa bo imel dostop zrak in zato bodo koreninice lažje dihale. Skozi brazdice bo v zemljo pronicala vlaga, in se bo tako stvorila v zemlji majhna zaloga vode, ki je rastlinam vedno koristna, posebno pa še v naših sušnih legah.

Takoj po brananju pa moraš deteljišče tudi pognojiti. S hlevskim gnojem ga ne boš gnojil, ker ga že tako imaš premalo za njive. Zato boš rabil umetna gnojila. Od teh je za deteljišče posebno važna kalijeva sol (sale potassico), katere raztrosimo po 1 do 2 kg na vsakih 100 m² ali 40 do 70 kg na vsako furlansko njivo. Tudi superfosfat je koristen in se gnojenje z njim izplača, a ne tako kot s kalijevo soljo. Superfosfata (perfosfata) raztrošiš dvojno količino, to je 2 do 4 kg na

vsakih 100 m² deteljišča ali 70 do 150 kg na furlansko njivo.

Če kaže deteljišče praznote, kjer se je detelja izgubila ali slabo izšla, moraš ta mesta podsejati: zemljo malo zrahljaj z železnimi grabljami in okoli Sv. Jožefa posej detelje.

Če pa je deteljišče že toliko oslabilo, da sploh ni mogoče pričakovati zadovoljive košnje, potem ga preorji, a ne odlašaj do marca ali aprila, ko bo potrebno saditi koroze. Preorji ga takoj! Le na zgodaj preoranem deteljišču lahko pričakuješ dobro letino koroze.

TOALETA DREVES

Skrbno opravljenega človeka raje vidiš kot takega, ki nič ne skrbi za svojo zunanost. Tako je tudi z drevesi, a s to razliko, da imamo od pravilno oskrbovanih dreves tudi gnetni dobiček.

Predvsem naj bo drevo ravno, a ne pokveka. Zato potrebuje mlado drevesce oporni kol.

Drevesno deblo in glavne veje morajo biti gladke, a ne z raskavo in štrlečo skorjo. Zato moramo tako skorjo, tak lub, odstraniti. V ta namen dobiš v trgovini posebne strgulje. Delo pa moraš izvršiti skrbno; ne samo da ne smeš raniti zelenega luba, temveč moraš ostrgano skorjo tudi skrbno pobrati in sežgati. Pod skorjo se namreč skrivajo mnogi škodljivci, ki so si tu našli mirno zimsko zatočišče. Istočasno moraš izpod dreves pograbit vse odpadle liste. Drevesnega lista ne bi smeli uporabljati za steljo v hlevih, temveč bi ga morali sežgati, ker na listih prezimujejo različne glivičaste bolezni.

Ko si uredil deblo in glavne veje, oglej si še enkrat drevesno krono, ali ni tam kakšna suha ali nalomljena veja, ali pa taka, ki je drugim v napotje in jo je treba odstraniti.

Ko je vse v redu, poškropi drevo in se drži pri tem navodil, ki jih je že dal naš list.

Sportni pregled

NOGOMET

Z vztrajnim delom se je Bolonjcem posrečilo osnažiti zasneženo igrišče, tako da se je kljub mrazu in ledu lahko vršila meddržavna tekma. To je bilo 21. srečanje med obema državama in že 26 let se Franciji ni posrečilo premagati Italijanov. Po letošnjih sijajnih uspehih bi površni opazovalec sodil da bodo gosti topot prebili led porazov. Toda zadnje čase je bilo opaziti, da so Francozi zelo utrujeni, medtem ko so domačini, ki večinoma igrajo v Fiorentini odlično uvežbanji. V prvem polčasu so prevladovali Francozi in nevarno ogrožali nasprotnikova vrata. Kazalo je, da so preboleli krizo zadnjih mesecev in da bodo zmagali. Toda v drugem polčasu francoski igralci popolnoma odpovedo, Italijani pa pod odličnim vodstvom neprekosljivega Montuorija prisilijo nasprotnika v nervozno obrambo in z dvema prepričljivima goloma zaključijo zanimivo srečanje.

Bolje se je godilo francoski B reprezentanci, ki je v Marseillu premagala Italijansko z 2:1. Igro so sodili jugoslovanski sodniki.

Le še dve tekmi, in zaključeno bo prvenstvo Južne Amerike v nogometu. Sedaj vodi na lestvici Urugvaj s 7 točkami, sledita Argentina in Brazilija s 6, Čile s 4, Paragvaj z 2 in Peru z 1 točko.

SMUCANJE

Za zimske olimpijske igre so se atleti dobro pripravili in dosegli visoko stopnjo uvežbanosti, ki jim dobro služi tudi v poolimpijskih tekmah.

Zelo lepa prilika se je te dni nudila srednjeevropskim tekačem v Planici in skakalcem v Chamonixu (Francija). V Planici so se pomerili za pokal Juha Kurikkale, v Chamonixu pa za pokal Kongsberga. Prvega so odneli Italijani, drugega pa Avstrijec. Pr

tekma sodelujejo samo tekmovalci Francije, Avstrije, Italije, Švice, Nemčije in Jugoslavije. Pobudo so dali leta 1952 Francozi z namenom, da dvignejo kvaliteto klasične smučarske discipline v Srednji Evropi. Srečanja so vsako leto in vedno v drugi od omejenih držav. Prvi pokal si osvoji država, ki ima najboljši povprečni uspeh v moškem teku na 15 km, v ženskem na 10 km in štafeti na 4 x 10 km; druga pa država, ki ima najboljši povprečni uspeh v skokih. Če pogledamo dosedanja tekmovanja, vidimo, da doslej še ni bilo presenečenj. Vsa leta si je prisvojila Kurikkalov pokal Italija, Kongsbergov pa Avstrija. Letos opazimo le precejšnje nazadovanje Jugoslovancev v skokih. Zasedli so šele 7. mesto, medtem ko se je v prejšnjih tekmovaljih uvrstil Poldar že na 2. mesto. Prejšnja leta je bila tudi velika razlika med Italijani in Jugoslovani, sedaj pa Italijani zaostajajo že zelo malo. Poldar se je postaral, mladi rod ga pa še ne more nadomestiti.

Italija si je tako osvojila v skupni oceni Kurikkalov pokal. Na drugem mestu je Francija, slede Jugoslavija, Švica in zadnja Avstrija, ki pa je nastopila brez ženskih smučark. V skokih je bil prvi Habersatter (A.), 2. Bradl (A.) in 7. najboljši Jugoslovani Zidar in 9. najboljši Italijan. Drugi pokal so si torej osvojili Avstrijeci. Nemčija letos ni nastopila, ker je imela poškodovane tekmovalce.

HOKEJ

V nedeljo sta se v Beogradu srečali mladinska reprezentanca Poljske in državno predstavništvo Jugoslavije. Zaslužno so zmagali mladi gostje s 3:1, kar seveda ni čudno, saj Jugoslavija v tem športu še ni dosegla mednarodne višine, čeprav vidimo zadnja leta veliko prizadevanje in boljše uspehe.

HITROSTNO DRSANJE

V Oslu se je te dni končalo svetovno prvenstvo v hitrostnem drsanju. Na 500 m je presenetil s svojo

(Nadaljevanje na 10. strani)

12

Za
naše
najmlajšeZ
v
i
t
o
r
e
p
e
c
v
A
f
r
i
k
i

5

NA TIROLSKEM GRADU

Vedno pogosteje so ji uhajale misli k baronovi ženi. Revica! Oh! Marlena si je lahko predstavljala, kaj pomeni sovraštvo stare baronice. Pa baron? — Jo je ljubil?

Nehote je Marlena pogledala otroka, ki je hodil ob strani. Da, Mihael je imel nekaj južnjaškega na sebi, v postavi in obrazu. Rast ima nežno, barva na obrazu je bolj olivna in lasje so črni. Samo zaslanjane oči in lepo usločeni nos so po očetu. Stisnila je otroka k sebi. Vso svojo ljubezen in toploto je želela zlititi vanj.

Čez dobro uro sta se vrnila domov z rdečimi lici, veselih oči in z velikimi šopki potočnic in trobentic.

V enem naslednjih večerov je baron proti svoji navadi stopil v Mihčevo sobo, kjer je Marlena spravljala fantka spat. V svoji prejšnji osamelosti se je bil ta tako odvadil družbe, da je težko

sam spregovoril. Marlena ga je gledala z vprašujočim pogledom. Potem je spregovorila, da bi pretrgala molk: »Mihec se je danes pridno učil. Kar pohvalo zasluži.«

»Tako? — To me veseli, je odvrnil baron in se sklonil k sinu. »Lahko noč, fantek, sladko spi!«

»Lahko noč, očka, je pohlevno odzdravil otrok. »Spal pa ne bom še. Marlena bo še nadaljevala z lepo zgodbo.«

»Reci: gospodična Keppler in ne Marlena, je dodal oče z negibnim obrazom.

»Je pa Marlena lepše in tudi ji smem tako reči, ker mi je sama dovolila.«

»No — če je gospodična dovolila...« Baron se je obrnil k vratom. Preden je odprl, se je nenadno obrnil in nekam osorno vprašal: »Šte študirali tudi zgodovino, kaj? Bi li mogli kasneje priti v mojo sobo? Na nekem mestu ne morem razbrati stare grajske kronike. Morda bo Vam uspelo.«

»Rade volje, gospod baron.«

Brž je zapustil sobo. Marlena je nekam hitro končala tisto zgodbo. Poljubila je dečka in se odpravila v baronovo sobo. Vedela je, da baron sestavlja zgodovino gradu od leta 1146 dalje. V to delo se je zakopal; prenašal je urbarje, zbiral stare kronike, listal po mrliških knjigah in razbiral stare napise. Marleni se je zdelo, da baron uhaja v preteklost, kot da hoče ubežati sedanosti,

TEDENSKI KOLEDARČEK

19. februarja, **nedelja**: 1. post., Konrad, Julijan
20. februarja, **ponedeljek**: Leon, Eleverij
21. februarja, **torek**: Feliks, Irena
22. februarja, **sreda**: Kv., Sv. Petra stol
23. februarja, **četrtek**: Peter Damijan, Romana
24. februarja, **petek**: Kv., Prestopni dan
25. februarja, **sobota**: Kv., Matija Bogdan

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 16. februarja si dobil oz. dal za:	
ameriški dolar	639—642 lir
avstrijski šiling	23 50—24,50 lir
100 dinarjev	85—90 lir
100 francoskih frankov	156—160 lir
funt sterling	1630—1690 lir
nemško marko	147,50—149,50 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	149—150 lir
zlato	733—736 lir
napoleon	4600—4700 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 19. februarja ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše — Rehar: Vijolica Vera II. del; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Koncert zborov »August Tance« iz Nabrežine; 20.30 G. Puccini: »Madame Butterfly«, opera v 2 dejanjih.

Ponedeljek, 20. februarja ob: 18.40 Koncert tenorista Pavla Pokornjaka; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Slovenski zbori; 21.00 Znanost in tehnika; 21.30 Pevski duet in harmonika; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 21. februarja ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Slovenski motivi; 21.00 Radijski oder — Alfred Anders h: Poslednja dva izpod »Črnega moža«, drama v 1 dejanju.

Sreda, 22. februarja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.30 Radijska mamica; 18.40 Koncert pianista Marija Saneina; 20.30 Pevski tercet Metulček; 21.30 Mladinski zbor Glasbene Matice; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 23. februarja ob: 19.15 Sola in vzgoja; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 Dramatizirana zgodba: Metelček: Tintagilova smrt; 22.15 Schuman: »Fantasietücke«.

Petek, 24. februarja ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Koncert tenorista Renata Kodermaca; 21.00 Umet-

nost in prireditve v Trstu; 21.30 Predposna razmišljanja.

Sobota, 25. februarja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Ritmični orkester Swinging Brothers; 16.00 Sobotna novela; 16.40 Kavarniški koncert orkestra Karla Pacchiorija; 19.15 Sestane s poslušalkami; 20.30 Slovenske pesmi; 22.30 Leharjevi in Kalmanovi motivi.

ŠPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

jo zmago nad olimpijskim prvakom Grišinom Rus Mihajlov. Na 5000 m je zmagal Gončarenko na 1500 Silkov in na 10.000 Norvežan Selersten. Svetovni prvak v hitrostnem drsanju je za leto postal Gončarenko, ki ima najboljši povprečni čas v vseh štirih panogah. Slede mu po vrstnem redu: Merkulov, Grišin (vsi trije iz Rusije), Selersten (Norv.), Silkov (SZ), Eriksson (Sved.) in drugi.

Včeraj so se pričele v Garmischu tudi tekme v umetnem drsanju. Verjetno bo postal svetovni prvak olimpijski zmagovalac Alan Jenkins (ZDA), a možno je, da mu iztrga blesteči paslov sonarodnjak Robertson.

B. A.

PRISPEVEK ZA SEMENSKI KROMPIR KMEETOVALCEM NA GORISKEM

Neposredni kmetovalci lahko do 22. t. m. vložijo na Kmetijskem nadzorništvu v ulici Duca D'Aosta prošnjo za državni prispevek pri nakupu semenskega krompirja naslednjih sort: Berlinskega okroglega, Bintja, Esterlingena in Majestica. Podpora znaša 1500 lir na stot, a kmetovalci imajo pravico, da kupijo le 2 stota tega semena.

Preden narede prošnjo, se prosilci morajo dogo-

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V NEDELJO, 19. FEBRUARJA 1956, OB 16.30
V PROSVETNI DVORANI NA OPCINAH
Milan Begović

Brez tretjega

(Gledališče v krogu)

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

MALI OGLASI

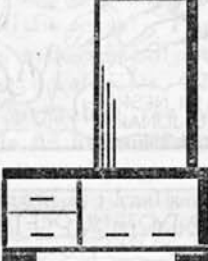
Naprodaj je hiša s šestimi udobnimi prostori. Hiša je na pol prazna in blizu tramvaja. Cena je zelo ugodna. Naslov v upravi lista.

OBČNI ZBOR SINDIKATA SLOV. ŠOLNIKOV, ki je bil sklican za nedeljo, 12. t. m., je zaradi neugodnih vremenskih prilik odpadel. Zato sklicuje sindikat redni letni občni zbor za nedeljo, 19. t. m., ob 9. uri v ul. Ruggero Manna 29. Zaradi izredne važnosti predlogov na dnevnem redu so vsi člani naprošeni, da se občnega zbora gotovo in točno udeležijo.

Glavni odbor.

SLOVENSKO GOSPODARSKO UDRUŽENJE

sporoča, da je za nedeljo, 19. t. m., napovedani redni občni zbor zaradi mraza preložen na nedeljo, 18. marca.

TOVARNA
Princič
KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Po hodniku je bolj tekla kot hodila. Pred vrati si je popravila lase. Čemu ji je bilo tako vseč njegovo povabilo? A, seveda — nekaj spremembe je prineslo v sicer puste in enolične večerne ure v njeni sobi. Potrkala je in vstopila. Ko je vstajal izza mize, je bil kar v zadregi. »Upam, da Vam s svojo prošnjo ne ukradem preveč dragocenega časa«, je tiho spregovoril, ne da bi jo pogledal.

»Nikakor ne«, se je nasmejala. »Veseli me, da toliko zaupate moji zgodovinski znanosti.«

Ponudil ji je stol in začel razlagati, za kaj gre. Kmalu je stavila vprašanje za vprašanjem in v kratkem nista več bila pri sporni točki, ampak ji je baron natanko pripovedoval o svojih raziskovanjih. Tu gori so bili nekoč divji tovariši! Predvsem grofje Falkenhaini, ki so se spuščali v dolino in napadali mimosidece trgovce. Med razgovorom se je baron dvignil in potegnil iz steklene omare steklenico rdečega tirolskega vina iz domačih gor. Nalil je dva lepo upognjena stara kozarca, da se je vino zaiskrilo kot sonce in kri.

Med razgovorom se je baron otresel svoje običajne zaprtosti. Govoril je prosto, vmes se je celo zasmel. Bilo je že pozno, ko se je Marlena vrnila v svojo sobo. Prvič, odkar je na gradu, je mirna in srečna zaspala.

Večerni sestanki so se ponavljali. Baron je prihajal v Mihčevo spalnico in poslušal Marlenine zgodbe, brez katerih otrok ni hotel zaspiti. Preden je odšel, jo je baron vedno z istim prijaznim in pričakovanja polnim glasom vprašal, ali ima čas priti k njemu.

V teh večerih je od njega še nekaj zvedela, kar je le tu pa tam omenjal, namreč, da ima velike skrbi zastran posestva. Razen gradu in bližnjih gozdov so spadali k posestvu še vinogradi in travniki v dolini. Tam je ležal tudi ljubek dvorec. Ko ga je vprašala, čemu ne prebiva raje tam spodaj kot pa tu na mrzlem gradu, je pojasnil: »Moja mati hoče tako.«

Nameraval je prodati večji vinograd. Marlena si ni upala ziniti, kar je mislila. Dejala je le: »Ali ni škoda, da se tako drobi družinska posest?«

Na baronovem obrazu je spet zaigral brezbrizni nasmeh in je trudno odvrnil: »Čemu? Naša družina nima blagoslova. To nima več pomena.«

Najraje bi poskočila in ga stresla, da se zbudi iz brezbriznosti. Pogledala ga je. Ni bil mehak človek — nasprotno. Toda bil je občutljiv in ga je v notranjosti prav gotovo peklo, da mora mirno gledati, kako se drobi posest. Kako je do tega prišlo? Prav gotovo je v zvezi z vojnim časom — z njegovo ženo, katere ime se v gradu ni nikoli omenjalo.

Samo enkrat je Mihec pri kosilu vprašal: »Očka, je res, da je zdaj moja mama angel v nebesih? Marlena je to rekla.«

Stara baronica je izbruhnila v hripav smeh: »V nebesih? — V vseh se cvre, tja spada. Nikar ne verjemi pravljicam.«

Otroku so se zasolzile oči. Marlena je pogledala barona. Žila na sencih se mu je nabrekla. Lahna rdečica je spreletela njegov obraz. Ni spregovoril nobene besede. Starka je pa še hreščala:

»Angel — kaj takega! Angel!« Marlena še ni nikdar slišala tolikega prezira v človeškem glasu.

Še eno odkritje se je odprlo Marleni; skoraj bi ji kri zledenela od groze. Nekega večera je šla zgodaj v svojo sobo. Bila pa je nemirna in ni mogla zaspiti; vstala je, da si poišče kako knjigo. Toliko se je v gradu že spoznala ter je vedela, da večine knjig ni v knjižnici, ampak da leže nagrmadene v okrogli sobi v stolpu: Urno je pobitela po polžastih stopnicah navzgor. Ko je prišla do vrat, ki so vodila na galerijo nad glavno dvorano, je opazila svetlobo skozi špranje. Previdno je odprla vrata in pogledala v dvorano.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)